

Ігор Наливайко

аспірант Донецького державного
університету внутрішніх справ

Соціальні стандарти та гарантії в системі трудового права: український та міжнародний досвід

Питання соціальних стандартів та гарантії у системі трудового права є ключовим для забезпечення гідних умов праці та захисту прав працівників. В умовах економічної нестабільності, глобальних змін на ринку праці та викликів, що постали перед Україною через війну, необхідність забезпечення соціальних гарантії та захисту трудових прав стає особливо актуальною. Соціальні стандарти, такі як мінімальна заробітна плата, робочий час, охорона праці, є не лише правами працівників, але й гарантіями соціальної стабільності та справедливості.

Українське законодавство містить низку положень, спрямованих на забезпечення соціальних стандартів у сфері праці, проте їхня реалізація часто стикається з проблемами через економічні та соціальні фактори, недосконалість механізмів правового регулювання та контролю. З іншого боку, досвід європейських країн та міжнародні стандарти, зокрема ті, що розроблені Міжнародною організацією праці, пропонують чіткі та ефективні моделі правового регулювання трудових відносин, які можуть бути адаптовані до умов України [1].

Соціальні стандарти та гарантії є ключовими елементами у трудовому праві, що забезпечують захист прав працівників і стабільність на ринку праці. У системі трудового права України ці стандарти визначені Конституцією України, Кодексом законів про працю (КЗпП), а також законами «Про оплату праці», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про зайнятість населення» тощо [2]. Важливими елементами соціальних гарантії є мінімальна заробітна плата, режими робочого часу, охорона праці, а також соціальний захист у разі втрати роботи чи тимчасової непрацездатності. Однак на практиці існує низка проблем, пов'язаних із реалізацією цих стандартів в Україні, таких як низький рівень мінімальної заробітної плати, тіньова зайнятість, недостатній контроль за дотриманням

законодавства і слабкі соціальні механізми захисту працівників, особливо у воєнний час.

Однією з найгостріших проблем є невідповідність мінімальної заробітної плати реальним витратам на проживання та забезпечення гідного рівня життя. Міжнародний досвід, особливо практика Міжнародної організації праці (МОП) та Європейського Союзу, надає цінні приклади для реформування трудового законодавства. МОП розробила низку конвенцій, серед яких ключові – Конвенція № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення», № 131 «Про мінімальну заробітну плату» та №154 «Про колективні переговори». Ці документи встановлюють міжнародні стандарти захисту прав працівників і рекомендують створення колективних переговорів між роботодавцями та працівниками для узгодження умов праці [3]. Європейський Союз також встановлює високі стандарти у сфері праці через нормативні акти, такі як Директива 2003/88/ЄС про організацію робочого часу, яка регулює робочі години та періоди відпочинку, а також Директива 2019/1152/ЄС про прозорі та передбачувані умови праці, що спрямована на забезпечення інформаційної прозорості для працівників щодо їхніх прав та обов'язків. Україна, як країна з європейськими інтеграційними прагненнями, поступово адаптує своє трудове законодавство до міжнародних стандартів. Однак цей процес зустрічає численні виклики, зокрема в контексті економічної нестабільності та війни. Серед основних напрямів реформування є підвищення рівня мінімальної заробітної плати, реформування системи соціального страхування і посилення контролю за дотриманням трудового законодавства. Інспекції праці повинні відігравати ключову роль у виявленні та запобіганні порушенням трудових прав. Також важливим є розвиток колективних переговорів, які сприятимуть більш ефективному захисту прав працівників. Міжнародний досвід МОП та ЄС надає Україні цінні рекомендації для вдосконалення своєї системи соціальних гарантій, що може значно підвищити ефективність захисту прав працівників у країні.

Соціальні стандарти та гарантії є фундаментальними для забезпечення трудових прав та соціальної стабільності в Україні. Однак їх практична реалізація потребує значних реформ та адаптації до міжнародних стандартів. Міжнародний досвід, зокрема норми МОП та директиви ЄС, пропонує ефективні моделі правового регулювання, які можуть бути впроваджені в українське законодавство для підвищення рівня соціального захисту працівників. Це вимагає не лише покращення законодавства, а й посилення контролю за його дотриманням, особливо в умовах сучасних економічних викликів.

Література

1. Наливайко І. Ефективність правового регулювання соціальних стандартів та гарантій: проблеми та перспективи. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2023. № 7 (37). С. 494-509.

2. Наливайко І. Державна політика у сфері соціального захисту та соціального забезпечення: напрями реформування. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів*: матер. Міжнар.

наук.- практ. конф. (м. Дніпро, 28 лютого 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 318-321.

3. Nalyvaiko, I. (2023). The role of constitutional norms in the formation of social standards: aspects of American, European and Ukrainian law. *Scientific bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Special issue 1*, 64-70.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**